

שירי מסע בארמניה

אל תלכי

בתי הקפה התוססים בירבאן בליקה
הופכים ביום לסינדרלה שמוטת נעל ועוני מציץ
כמו עכברוש מחורי פתים.
רחוב שלם מכתם צבעי כביסה ברוח

כמעט חצות

בבית קפה סמוך מצית קולו של אראם את הפנסים.
"אל תלכי", הוא שר ראביז* שהרי בלעדיה
הוא לבד בעולם.
ואם תשארי, מה יתן לך לבד מאהבתו -

אילה, אמרה המשוררת, מה לו ולה אם לא
מעין חייו המקר ממנה ומן השיר -

תור לגלידה

בתור לגלידה בירבאן
איש ששערו פחם ירה לעברי: את ארמנית?
כשהבין שאני מישראל, נסה באידיש
וכשלא הבנתי, חתף באנגלית רצועה:
ממזרח כזה או אחר, לא משנה.
אתם לא מאמינים בישו האל.

* בשפה כפרית פשוטה.

צילום: יערה בן דוד

הר ארטט בגבול תורכיה

רְצִיתִי לְהַגִּיד קִין וַיֵּצֵא לִי הַבֵּל
פּוֹעֵר פֶּה
גְּנוֹסִיד וְהוֹלֹקוֹסֵט.

וְאֲנִי פּוֹעֵמֶת בְּלוֹז לְשֵׁתֵי מַלְיִם עֲקָדוֹת
אֲבֹן בְּאֲבֹן
קָרְבֵן חֲטָאֵת
קָרְבֵן אֲשֵׁם
בְּחֶסֶת שְׁתִּיקָת אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵיו –

וַיֵּצֵאתִי מִן הַתּוֹר

אִירוֹס אֶרְמֵנִי

בְּגַן הַהֲנַצְחָה בֵּין עֲצִיִּים וּפְרָחֵי אִירוֹס אֶרְמֵנִי דְמוּי צֶלֶב
מִתְאַדֵּם בְּאוֹר הַיָּבֶשׁ
סְלִיל נִגּוֹן אֵיכָהֵהָ, אֵיכָהֵהָ, אֵיִיִּי
זְמֶרֶת הָאֶפֶל שֶׁל סִירָאנוֹשׁ *
נְחַבְטָת, מְצִיתָה צְמֵרוֹת, שִׁיחִים וּשְׂכִילִים,
נוֹסְקֶת מִתְהוֹם נִצַּח, מִתִּיכָה נְהִי בְּנֵהִי, דֵם בְּדֵם,
בֵּת קוֹל בְּבֵת קוֹל עֲרִירִית שְׁחוּטָה
וְקָמָה מֵאֶפֶר.

* הזמרת הלאומית של ארמניה

מזגד

שם למטה, באפלוּלית מדרגות השחזור,
כלמת החיים והמתים.
באור העז של שלהבת-תמיד
התכדרר גוש הכאב של מיסים * והר נבו
והיו לאחד.

טעימה מארץ זבה

בשוק של ירבאן
הרוכלים בדוכני הפרות היבשים
אינם מכרזים על מרפלתם.
הם מפצירים בשפה זרה
הנה משמש ושוף בין אגודל אצבע ואמה
ועל הלשון
לפחות טעימה אחת מארץ זבה
מתיקות צורבת, זעת עוני מיסר

תחת רגלי בשר התות

שביל ריח הבשר השרוף
ומוסה דאג התלול לחוף הים

אבל על גדת אגם סואן ריח הקפה החזק
ומוכרת, כפה האחת על העונה
ובשניה חותכת פרוסות,
ולקוטי אשר עפיץ מברנדי ארמני אררט
עם טעמי וניל ואלון
מענבי אדמה אדמה געשית שחורה
דרוכה בגת.

* מיסים – כינוי להר אררט. סמל מקודש לארמנים. כיום נמצא בשטח תורכיה.

צילום: יערה בן דוד

מראה העיר ירבאן

שטיח ארמני

א

בדרך לשטיחי מגריאן, בנוף הרים עירם מדבלל ירק דק
ללא נפש חיה,
הכו בי חלונות עינים דהומות
של בתים אלמים רעפי פח סביב
כצאן באין רועה.

ב

ובאלם הנסדק קמו מעצבונם שני קרעי געגוע שהתאחו
בשטיח התלוי לראיה כמו התלויים
על חבל בטבח הגדול.

שסע לארכו של השטיח ומלבו ימינה ושמאל,
ויד אמא מרי בדבר,
אורגת בפישור תאי עצב שתי וערב
ולפני בוא השוחט בוצעת בסכין חדה כמו צידה לדרך
מחצית השטיח לבתה הבכורה ומחצית לבתה הצעירה,
חלק כחלק, הינו הך אם קמע
או סימן מזהה, פן יפוצו לכל רוח
ויאבדו זו לזו בהפקר.

שנים חלפו. אמא מרי לא שבה ממותה.
רק בנותיה ושני קרעי השטיח שרדו לספר

זר מאתר נצחון

מעבר לגבול, כה קרוב
כה רחוק,
אמא ארמניה רואה הכל מגבה הבדידות
של העופרת והברונזה שלה,
מבשלת כל אפשרות בלתי נראית.
חרב בידה לרחב גופה כמו מעקה

מארץ אחת לאחרת, הפקר תחת שמש צהבה,
זורם דם היין האפל, אחות סבל וחסד
מבציר ישן.

ארץ קטנה במעי הדג.

בערה איטית

ועד שהניחו לה חומסי עפרות זהבה
ונושי נשיה היפות,
נהי היה מתנחשל מן הגיאיות,
דבור מפה על פה
שב ריקם.

בכל זאת לא חזר המבול לטהר
ורייב הלשונות נמוג לתוך עצמו.

בשוק טאשיר מוכרים רמוני דם מפלחים בשמש
וקבצני האתמול דורכים ענב שחר ענב ירקרק
לזהב-אדם בוחק עלום -

מתת לבם של מנשלי ארץ
לבני עם גולה אחר

צילום: יערה בן דוד

כנסייה מימי הביניים חצובה בסלע

כתם דיו, תקרת שמים

שנים-שנים יצאו מן התבה באררט
כל האפשריות היו פתוחות בבריאה החדשה.
אדם, תנה והנחש, ראש מדוזה על צואר,
גם מלים בחלב שפת אם
שלא יאכלו בכחש פה
בדעדף ועקת ההולכים

שרידי התבה לא נמצאו
אבל קשת בענן מעל החר הפבוי
חדשה את חסד החיים שהשתפלו
ואת הברית,
כתם דיו על תקרת שמים

לא במחול החרבות

הם היו שכנים טובים שלנו בבגדד,
המתה אמי בגעגועיה, שלשה עשורים אחרי,
על הארמנים ההם, אסופי כנף בחיק זר,
ואיך בעינים מצעפות ברכו את הוריי לשלום
ביום בו פשקו כנפים למולדת אחרת.

שנים אחרי נמצאה במגרת הארון בחדרי
תעודת גן הילדים הגנוזה, מעטרת
סרט אדם פרמוני דם
שהעניקה לי בנשיקה הגננת סיט נואלי מן הארמנים.